

AP 5 OPTIMER DIN GROVFODERBEHOLDNING

STØTTET AF

Promilleafgiftsfonden for landbrug

Artikel om beregning af den optimale grovfoderbeholdning.

[Optimér din grovfoderbeholdning](#)

[Hvorfor så store grovfoderbeholdninger?](#)

[Hvor stort er problemet?](#)

[Hvad er den optimale beholdning?](#)

[Sæt tal på usikkerhed](#)

[Hav "Plan B" klar](#)

[Konklusion og strategi](#)

Optimér din grovfoderbeholdning

HVORFOR SÅ STORE GROVFODERBEHOLDNINGER?

Der kan være både likviditet og besparelser at hente ved en strammere styring af grovfoderbeholdningen, således der hverken er for meget eller for lidt på lager. Det lyder jo meget nemt, men det kan imidlertid godt være en stor udfordring at ramme lige præcis den rette mængde grovfoder, der er tilpasset det kommende års foderforbrug.

Det kan være vanskeligt at gøre op med de traditioner og tanker, der ligger bag styringen af foderbeholdningen. En meget anvendt hovedregel er, at man for alt i verden ikke må løbe tør for foder inden næste høst. En "dark horse" i den forbindelse vil altid være det kommende års høstudbytte, der kan svinge meget fra år til år. Der kan måske også være i tvivl om, hvor stor beholdningen egentlig er, både i mængde og foderværdi. Man fik måske ikke lige målt udbyttet

præcist i forbindelse med høsten. Og er der nu helt styr på hvad foderforbruget var sidste år, og planlægges der en udvidelse/reduktion af besætningen, eller en ny fodringsstrategi, der ændrer forholdet mellem græs og majs? Alt sammen er det relevante bekymringer, der dog nemt kan føre til at grovfoderbeholdningen ender med at blive alt for stor. Men hellere det end løbe tør for grovfoder, synes at være den dominerende holdning.

HVOR STORT ER PROBLEMET?

En analyse af 2016 regnskabstallene fra 1.583¹ kvægbedrifter har vist at den gennemsnitlige primobeholdning af grovfoder i foderenheder (FEN) pr. kg. produceret EKM det følgende år (2016) var 0,45 FEN. Og det efter et meget dårligt grovfoderår i 2015, hvilket måske kan antyde at beholdningen i gode grovfoderår er højere end 0,45 FEN pr. kg. EKM.

¹ Kilde: 1.583 indberettede driftsgrensanalyser for kvægbedrifter 2016

Antages det at bedrifterne, med mere end den gennemsnitlige mængde på 0,45 FEN pr. kg EKM produceret det kommende år, kan reducere beholdningen ned til gennemsnittet, er det muligt at beregne de økonomiske konsekvenser for disse bedrifter.

Tabel 1.

Gennemsnitlige værdier pr. bedrift	Antal årskøer	Beholdnings- overskud		Beholdnings- overskud*		Ekstra omk. pr. år**	
		1.000 FEN	FEN pr. årsko	1.000 kr.	Kr. pr. årsko	1.000 kr.	Kr. pr. årsko
Alle bedrifter med beholdninger over gennemsnittet	214	265	1.240	305	1.425	43	200

*Beregnet ved en pris på grovfoder på 1,15 kr. pr. FEN.

** Beregnet ved en rente på 7,5 pct. og et kvalitetstab/svind på 6,5 pct.

Beregningerne viser at bedrifterne med mere end 0,45 FEN pr. kg EKM på lager primo 2016, i gennemsnit har en grovfoderbeholdning på 265.000 FEN over gennemsnittet. Det kan også udtrykkes som pengebinding på lige godt 300.000 kr. ved en pris på 1,15 kr. pr. FEN, eller omkring 1.400 kr. pr. årsko. Hvis fremstillingsprisen er højere, og det er den i mange tilfælde, øges pengebindingen tilsvarende. Dog skal man også overveje, hvad man alternativt kan dyrke på de arealer, hvor der ikke skal dyrkes grovfoder, og hvad indtjeningen kan forventes herfra.

Ud over den likvide effekt af at have for store beholdninger, er der også en effekt på renter til banken og et kvalitetstab/svind på det grovfoder, der ligger på lageret i længere tid. Den likvide effekt kan man kun hente en enkelt gang, men hvis man fortsat har en for stor beholdning vil det år efter år indirekte trække renter og medføre kvalitetstab/svind fra beholdningen. Betaler man eksempelvis en rente på 7,5 pct. p.a. på driftskrediten, og svindet estimeres til 6,5 pct. årligt vil det medføre årlige omkostninger på i gennemsnit omkring 40.000 kr. pr. år for gruppen af bedrifter vist i tabel 1. Pr. årsko vil det svare til 200 kr. pr. årsko hvert år i gennemsnit, men en lang række bedrifter vil have langt mindre eller langt større muligheder for besparelser.

Beregningen forudsætter at man alternativt kan dyrke salgsafgrøder, der kan matche dyrkningen af grovfoder.

HVAD ER DEN OPTIMALE BEHOLDNING?

Regneeksemplet viser, at der er gode kontante argumenter for at se lidt nærmere på grovfoderbeholdningerne på mange kvægbedrifter. Når man samtidig tænker på den generelle modvilje mod at løbe tør for grovfoder og den solide "risikoafdækning", kan det ikke udelukkes at det beregnede gennemsnit på 0,45 FEN pr. EKM er højere end, hvad der egentlig i gennemsnit er behov for. Endvidere må grovfoderbeholdningerne formodes at have været relativt lave primo 2016 efter det meget dårlige grovfoderår i 2015. Men hvordan får vi grovfoderbeholdningerne ned?

Som tidligere nævnt er der gode grunde til at gardere sig imod at løbe tør for grovfoder. Frygten retter sig primært imod tvivlen og usikkerheden ved:

- Det kommende års udbytte
- Den reelle størrelse af beholdningen
- Det kommende års forbrug og forbrugssammensætning

Det er svært at kvantificere den samlede usikkerhed fra disse elementer, og man har måske som landmand tendens til at "overgardere" sig imod at løbe tør for grovfoder. Samtidig har man måske heller ikke alternative planer klar, hvis det viser sig i løbet af året, at der høstes eller ser ud til at skulle høstes mere eller mindre end forventet.

SÆT TAL PÅ USIKKERHED

Opgaven med at komme tættere på den optimale beholdning af grovfoder er todelt:

1. Man skal forsøge at kvantificere de nævnte usikkerheder
2. Man skal tænke på alternative planer såfremt beholdningen ser ud til at blive for stor, eller for lille.

For at skabe bedre overblik over de forskellige usikkerheder, der påvirker beholdningen, har SEGES udviklet et værktøj, der kvantificerer usikkerhederne. Det er et værktøj, der ved hjælp af enkelte produktionsmæssige data, koblet med landmandens egne vurderinger af udsving, skaber et samlet overblik over de sandsynlige udsving i beholdningen af grovfoder. Udsving, der udspringer fra landmandens egne vurderinger af mulige variationer i udbytte, beholdning og forbrug. Samtidig sætter det beholdningen af grovfoder i forhold til faktoren for gennemsnitlig beholdning – FEN pr. kg EKM – der kan opfattes som et vejledende benchmark.

Figur 3. Eksempel på totaloverblik over beholdningsudvikling med usikkerhedsintervaller.

Figur 3 viser et eksempel på beholdningsudviklingen hen over året fra lige efter høst (år 1) til næste års ultimo.

Beholdningen er en sum af selvvalgte grovfodertyper – majsensilage, græsensilage, helsædsensilage etc. Beholdningsudviklingen for de enkelte grovfodertyper kan også vises enkeltvis. Til hver af de nævnte enkelte elementer af usikkerhed, er der for hver grovfodertype angivet et vurderet usikkerhedsinterval, og det ”koges sammen” i en totalberegning, som vist i eksemplet.

Den sorte kraftige linje er beregningen uden usikkerhed, og de røde og grønne markeringer viser, hvor den samlede beholdning med henholdsvis 50 og 90 pct. sikkerhed vil ligge indenfor. I tillæg hertil vises den beholdning kvægbedrifterne i gennemsnit ligger inde med, så man kan sammenligne sin egen formodede beholdning, inkl. usikkerhed, med et beholdningsniveau man må formode er tilstrækkelig – måske endda til den gode side. I eksemplet vil den totale beholdning ultimo næste år med 90 pct. sikkerhed komme til at ligge mellem 2,5 og 3,0 mio. FEN, og det gennemsnitlige niveau for andre kvægbedrifter – ud fra nøgletallet FEN pr. EKM produceret – ”anbefaler” et niveau på omkring 2,2 mio. FEN. Beholdningen burde således uden den store risiko kunne reduceres med omkring 300.000 FEN, måske mere.

Figuren illustrerer bl.a. også at usikkerhedsintervallerne (de grønne og røde områder) øges kraftigt i oktober måned, på grund af stor usikkerhed om udbytterne fra

Sådan læses figuren

Den sorte kraftige linje er beregningen uden usikkerhed, og de røde og grønne markeringer viser, hvor den samlede beholdning med henholdsvis 50 og 90 pct. sikkerhed vil ligge indenfor. I tillæg hertil vises den beholdning kvægbedrifterne i gennemsnit ligger inde med, så man kan sammenligne sin egen formodede beholdning, inkl. usikkerhed, med et beholdningsniveau man må formode er tilstrækkelig – måske endda til den gode side. I eksemplet vil den totale beholdning ultimo næste år med 90 pct. sikkerhed komme til at ligge mellem 2,5 og 3,0 mio. FEN, og det gennemsnitlige niveau for andre kvægbedrifter – ud fra nøgletallet FEN pr. EKM produceret – ”anbefaler” et niveau på omkring 2,2 mio. FEN. Beholdningen burde således uden den store risiko kunne reduceres med omkring 300.000 FEN, måske mere.

majshelsæd.

HAV “PLAN B” KLAR

Ønsker man helt at se bort fra den beregnede usikkerhed, eller sigte efter et niveau med dækning af kun 50 pct. af usikkerheden – altså mere risikovillig – kan man også det. Men det vil kræve at man forbereder alternative planer for dækning af det potentielle underskud eller overskud af grovfoder. Det bør man gøre under alle omstændigheder, men særlig påkrævet er det hvis man tager nogle chancer og eksempelvis forudsætter et uændret stort udbytte som f.eks. i 2016.

Listen over initiativer i den ene eller anden situation er betragtelig og understreger at der findes en række ”knapper” at trykke på, hvis man vil optimere sin beholdning af grovfoder. Se eksempelvis denne præsentation fra Kvæggkongressen i år ([link](#)).

KONKLUSION OG STRATEGI

Der er meget stor spredning i grovfoderbeholdningernes størrelse i forhold til det løbende forbrug, og en lang række af bedrifter kan med fordel fokusere på det forhold. Der kan være rigtig mange penge at spare, både likviditet og omkostninger. Man bør skabe sig et overblik over grovfoderbeholdningens sandsynlige udvikling, eventuelt sammen med sin rådgiver, og lægge en strategi for en optimering af beholdningen, hvis der viser sig et behov for det. Ud over en række individuelle parametre på bedriften, er det også vigtigt at den enkelte landmand er komfortabel med den strategi der lægges, herunder det risikoniveau der lægges op til.

Alt skal koges sammen i en optimal cocktail, der tilgodeser indtjening og likviditet under hensyntagen til risikoen for at løbe tør for grovfoder.